

ת"פ 20999/07/15 - מדינת ישראל נגד כ פ

בית משפט השלום בקריות

ת"פ 20999-07-15 מדינת ישראל נ' פ(עציר)

בפני המאשימה נגד הנאשם
כבוד השופט מוחמד עלי
מדינת ישראל ע"י שלוחת תביעות זבולון
כ פ (עציר)
ע"י עו"ד ב' שרמן מהסנגוריה הצבורית

החלטה

1. בגדרי הליך זה אנו נדרשים לשאלה מהם המבחנים הרלוונטיים לקביעתן של "ראיות לכאורה" במובן סעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991; ותוהים על קנקנה של "התקופה המרבית" המוזכרת בסעיף 15(ד) לחוק. שאלות אלו מתעוררות לאור הוראות חוק שנתחדשו בתיקון מס' 8 לחוק טיפול בחולי נפש (חוק טיפול בחולי נפש (תיקון מס' 8), התשע"ה-2014, ס"ח 2486, 2014, להלן: **תיקון מס' 8**).

רקע

2. נגד הנאשם הוגש כתב אישום שמייחס לו את העבירות הבאות: אימים לפי סעיף 192 לחוק העונשין, תשל"ז-1977 (להלן: **חוק העונשין**); תקיפה סתם לפי סעיף 379 לחוק העונשין; והחזקת סכין למטרה לא כשרה לפי סעיף 186(א) לחוק העונשין. על פי הנטען בכתב האישום, ביום 7.7.2015 בשעה 7.7.2015, או בסמוך לכך נסע הנאשם באוטובוס ציבורי מביתו לכיוון הכולל בו הוא לומד כשברשותו שני סכינים: סכין מטבח מתקבעת ולהב של סכין "יפנית", אותם החזיק שלא כדין. במהלך הנסיעה עלתה המתלוננת, אחותו של הנאשם, לאותו אוטובוס בדרכה לעבודתה, ופגשה את הנאשם. בשלב זה ומשראה הנאשם כי המתלוננת אינה לבושה באופן צנוע מספיק לדעתו, איים עליה בפגיעה שלא כדין בגופה, באופן שאמר לה: "אני ארצח אותך". בהמשך לכך, קם הנאשם והלך אחרי המתלוננת למושב האחורי, שם תקף אותה בכך שתפס עם ידיו בצווארה, הוציא סכין מכיס מכנסיו והצמידו לצווארה תוך כדי שאיים עליה באמרו לה "אני אדקור אותך". לאחר ששחרר את אחיזתו במתלוננת איים הנאשם עליה באופן שאמר לה: "כדאי לך לחזור עם הבגדים הלא צנועים שלך הביתה אם לא אני אחתוך לך את הרגליים עם הסכין", וכן כי יגיע למקום עבודתה וירצח אותה.

3. במהלך מעצרו הורה בית המשפט על עריכת בדיקה פסיכיאטרית לנאשם. הנאשם נבדק תחת הסתכלות והוגשה בעניינו חוות דעת מטעם הפסיכיאטר המחוזי. בחוות הדעת מיום 8.7.2015 (כנראה שנפלה טעות בתאריך בחוות הדעת משצוינה השנה 2014) נקבע כי הנאשם נמצא במצב פסיכויטי מאני חריף עם השפעה ניכרת על התנהגותו, ולאור כך אינו מסוגל לעמוד לדין, וכי בעת ביצוע העבירה היא מצוי במצב פסיכויטי ועל כן אינו בר עונשין. בנוסף הומלץ על מתן צו אשפוז. בחוות דעת זו צוין כי "מוקדם להגיע להחלטה סופית אם מדובר במצב פסיכויטי על רקע שימוש בחומרים פסיכואקטיבים או בתהליך סכיזופרני". על רקע אמירה זו, בישיבת יום 23.7.2015 (במסגרת תיק המעצר עד תום ההליכים) נתבקש הפסיכיאטר המחוזי להבהיר נקודה זו. בחוות דעת משלימה מיום 28.7.2015 קבע הפסיכיאטר כי ניתן לקבוע אבחנה של סכיזופרניה רק לאחר קיום מצב פסיכויטי במשך חודש ימים לפחות ובטרם חלף חודש מוקדם לקבוע אם מדובר בתהליך סכיזופרני. על כן, ולאחר שחלף חודש, ובהתאם להוראת בית המשפט, הוגשה חוות דעת משלימה נוספת (מיום 6.8.2015) בה נקבע סופית כי הנאשם סובל מסכיזופרניה בשלב חריף של המחלה והומלץ שוב על מתן צו אשפוז.

4. בטרם אסקור את טענות הצדדים ואדון במחלוקות, אתייחס בקצרה למסגרת שהולידה את הטענות שעל המדוכה; תיקון 8 לחוק טיפול בחולי נפש.

תיקון 8 לחוק טיפול בחולי נפש - כללי

5. ביום 21.12.2014 פורסם תיקון מס' 8 בו הוכנסו מספר תיקונים בחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991 (להלן: **החוק** או **חוק טיפול בחולי נפש**), שנוגעים להליכים הקשורים בנאשם הלוקה בנפשו. בדברי ההסבר להצעת החוק (הצעת חוק טיפול בחולי נפש (תיקון מס' 8), התשע"ב 2012 ה"ח 673, 2012) הובהר כי חלק מהתיקונים שהוצעו הן לאור המלצות צוות בין-משרדי שהוקם בעקבות הצטברות מקרים בהם נאשם ברצח נשלח לאשפוז בצו בית משפט לאור מצבו הנפשי, ושחרר כעבור תקופה קצרה שאינה הולמת את חומרת העבירה ותוך סיכון לציבור. בתוך כך נדרש הצוות גם לנושא הגבלת תקופת האשפוז של נאשם שניתן לגביו צו אשפוז בעקבות הגשת כתב אישום, זאת לאור הערות כב' הנשיא א' ברק (כתוארו אז) בע"פ 3854/02 **פלוני נ' מדינת ישראל** פ"ד נז (1) עמ' 900 (להלן: **עניין פלוני**). יובהר כי במצב החוקי ששרר עובר לתיקון, החוק לא נקבעה תקופה, לא מינימלית ולא מקסימאלית, בה יהיה נתון נאשם הלוקה בנפשו באשפוז בצו שניתן על ידי בית המשפט, וכך קרו מקרים בהם נאשם שהואשם בעבירה קלה, שהה באשפוז משך שנים רבות, באופן לא מידתי לעבירה שבגינה הוצא הצו, כפי שקרה בעניין פלוני שבו נאשם היה מאושפז משך 14 שנים בשל עבירות של תקיפה וגניבה. על רקע דברים אלו, הוסף סעיף 15(ד) המורה כי על בית המשפט לקבוע את התקופה המרבית של צו אשפוז או טיפול מרפאתי.

6. כמו כן הוספו הוראות שנועדו להסדרת רצף של אשפוז או טיפול מרפאתי, בין המסלול האזרחי לבין המסלול האזרחי במקרה בו מסתיימת תקופת הצו הפלילי. בין היתר נקבע בסעיף 15א לחוק כי עניינו של הנאשם שנתון בצו אשפוז בהליך פלילי ייבחן עובר לסיום תקופת הצו על ידי הפסיכיאטר המחוזי, שישקול

אם יש לתת הוראה לבדיקה כפויה, לאשפוז כפוי או לטיפול מרפאתי כפוי במסלול ה"אזרחי" לפי הסמכויות המוקנות לו בסעיפים 6, 7, 9 או 11 לחוק.

7. חידוש נוסף הוא בקביעה כי על בית המשפט לקבוע קיומן של ראיות לכאורה בטרם מתן צו לפי סעיף 15(א) לחוק, שכידוע עוסק במקרה בו נאשם אינו כשיר - בפן הדיוני - לעמוד לדין.

8. שני החידושים שעליהם נסבה מחלוקת בין הצדדים בתיק זה הם "הראיות לכאורה" שיש לקבוע בהתאם לסעיף 15(א) לחוק ו"התקופה המרבית" שיש לקבוע לפי סעיף 15(ד).

9. אעבור לדון אפוא בטענות הצדדים בכל אחת מן הסוגיות שנתעוררו, אך קודם לכן אקדים ואציין כי במקרה זה ככל שיתמלאו התנאים לכך, התוצאה הנובעת מהקביעה כי הנאשם אינו כשיר לעמוד לדין, היא הפסקת ההליכים לפי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 (להלן: **חסד"פ**) ומתן צו אשפוז לפי סעיף 15 (א) לחוק. הקביעה שבחוות הדעת כי הנאשם אינו אחראי למעשיו, לצד הקביעה שהנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין, אינה יכולה להביא, בנסיבות מקרה זה, למסקנה של זיכוי הנאשם. עמדתי בעניין זה פורטה בהרחבה בהחלטה שניתנה בתיק ת"פ 17748-04-15 **מדינת ישראל נ' רזילוב** (פורסם בנבו, 29.4.2015). הצדדים לא חלקו על כך שזו המסקנה המתבקשת ועל כן לא אאריך בעניין.

"ראיות לכאורה" - מהותן

10. סעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש מתנה מתן צו אשפוז או צו טיפול מרפאתי בקביעה כי קיימות ראיות לכאורה שהנאשם עשה את מעשה העבירה שבו הואשם, או שעשה מעשה עבירה אחר המבוסס על אותן עובדות או על עובדות דומות לעובדות שבכתב האישום. השאלות המתעוררות בנדון דידן: מהם המבחנים הרלוונטיים לקביעת קיומן של ראיות לכאורה? והאם המבחנים הם אותם מבחנים הנקוטים לבחינת הראיות בשלב המעצר עד תום ההליכים, כאמור בסעיף 21 (ב) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: **חוק המעצרים**)?

11. המאשימה טוענת כי הראיות לכאורה הנדרשות למתן צו לפי סעיף 15(א) הן אותן הראיות הנדרשות למעצר עד תום ההליכים, בעוד שהסנגור טוען כי לא כך פני הדברים. לטענתו, שלא כמו החלטה בבקשת מעצר עד תום ההליכים, ההחלטה לפי סעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש מסיימת את ההליך הפלילי ומשמעותה "גזירת" אשפוז כפוי במסלול הפלילי. על כן טוען הסנגור שיש לפרש את הביטוי "ראיות לכאורה" באופן מחמיר עם התביעה, והמבחן המוצע הוא כי על בית המשפט להשתכנע "שלא עולה כל ספק סביר באשר לאשמתו של הנאשם בחומר הראיות הגולמי" המונח בפני בית המשפט.

12. סעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש שהוסף בתיקון 8 קובע כלהלן:

"לא ייתן בית משפט צו לפי סעיף 15(א) אלא אם כן נוכח כי יש ראיות לכאורה כי הנאשם עשה את מעשה העבירה שבו הואשם בכתב האישום או שעשה מעשה עבירה אחר המבוסס על אותן עובדות או על עובדות דומות לעובדות שבכתב האישום".

13. מתן צו לפי סעיף 15(א) לחוק נועד למקרים בהם מופסקים ההליכים נגד נאשם בשל חוסר כשירות דיונית לעמוד לדין בהתאם לסעיף 170 לחסד"פ ויחד עם זאת קיים צורך במתן טיפול, בין אם על ידי אשפוז ובין אם על ידי טיפול מרפאתי. לכאורה, על פי המצב ששרר עובר לתיקון, לא הייתה קיימת בקרה, ולו ברמה הלכאורית, כי קיימות ראיות לכך שהנאשם ביצע את העבירות או כי הראיות מגבשות עבירה כלשהי אף אם היא שונה מזו שהנאשם הואשם בה. במצב דברים זה, קיים סיכון לפיו יינתן צו המגביל את חרותו של נאשם על אף שהראיות לא מבססות נגדו עבירה. מצב זה בא סעיף 15(א1) למנוע.

14. צו שניתן לפי סעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש לא ניתן בחלל ריק, אלא קשור בקביעה כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין, קרי נעדר כשירות דיונית, ורק בהתקיים מצב אי-כשירות זה ניתן להורות על צו אשפוז או טיפול מרפאתי. הוראת החוק המסדירה הפסקת ההליכים במישור ההליך הפלילי קבועה בסעיף 170 לחסד"פ שבינו לבין סעיף 15(א) זיקה בל תנותק. לפי סעיף זה, במצב בו נאשם נעדר כשירות דיונית יופסקו ההליכים נגדו. ויובהר, לעתים ההליך הפלילי מסתיים בהפסקת ההליכים בלי שלהחלטה זו נלווה צו, זאת במקרים שאין צורך במתן טיפול לנאשם. במקרה זה אין נדרשים כלל לסעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש.

15. בקיומה של מחלוקת באשר לעובדות הנטענות כתב האישום, על בית המשפט לבחון אם הראיות מבססות את העבירות בהן מואשם הנאשם. המחלוקת יכולה להיות לעצם קיומן של ראיות לכאורה או מחלוקת לגבי העבירה שיש לייחס לו על בסיס העובדות. במקרה של מחלוקת קובע סעיף 15(א1) כי על בית המשפט להשתכנע בקיומן של ראיות לכאורה. לא בכדי נקבע כי הדרישה היא לראיות לכאורה, שכן עסקין בשלב מקדמי שבו הראיות לא עברו את "כור ההיתוך" של ההליך הפלילי. בחינת הראיות היא אפוא - כשמה כן היא - בחינה לכאורית, שכלליה דומים לבחינת הראיות בהליכי מעצר עד תום ההליכים. בעניין הראיות לכאורה הנדרשות למעצר עד תום ההליכים ידועה כמובן הלכת זאדה (בש"פ 8087/95 זאדה נ' מדינת ישראל פ"ד נ(2) 133 (1996)), בה ניתח בית המשפט העליון את משמעות הביטוי "ראיות לכאורה".

16. אכן, קיים שוני בין הליך המעצר עד תום ההליכים לבין מתן צו לפי סעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש. לצד השוני קיימים קווי הדמיון רבים ביניהם. בשני המקרים טמונה פגיעה בחירותו של נאשם, שטרם נקבעה אשמתו, ובשני המקרים מדובר בהליך שאינו מסיים את ההליך העיקרי ואין בו קביעה לגבי אשמו או חפותו של הנאשם, השוו: זאדה פסקה 11. בניגוד לנטען על ידי הסנגור, מתן צו לפי סעיף 15(א), להבדיל מצו הניתן לפי סעיף 15(ב) לחוק, אינו מסיים את ההליך העיקרי וברור כי אין בו קביעה בדבר אשמה או חפות. עסקין במצב בו טרם נתבררה האשמה והיא נדחית עד לשלב בו מצבו של הנאשם מאפשר בירור

האשמה. סעיף 21 לחוק טיפול בחולי נפש קובע: "אושפז נאשם על פי צו של בית משפט לפי סעיף 15(א) או נמצא בטיפול מרפאתי על פי צו של בית משפט לפי סעיף 15(א) או על פי החלטת ועדה פסיכיאטרית לפי סעיף 28(ב) והוא שוחרר לאחר מכן לפי סעיף 28(ד), רשאי היועץ המשפטי לממשלה להורות כי הנאשם יועמד לדין על העבירה שבה הואשם", כלומר לאחר שחולף מצב אי הכשירות ניתן להעמיד את הנאשם לדין ובמסגרת זו תתברר אשמתו, אולם עד אז מצוי הנאשם בשלב שטרם נקבעה אשמתו. לשלב זה יפה הקביעה של ראיות לכאורה.

17. לאמיתו של דבר ההידרשות לבחינת הראיות לכאורה אינה מנגנון הבקרה היחיד העומד לרשות נאשם שנקבע שאינו כשיר (דיונית) לעמוד לדין, שכן יש לזכור כי עומדת לסנגור אפשרות לבקש לברר את האשמה לפי סעיף 170 סיפא לחסד"פ. רק אם לא מבקש הסנגור לברר את האשמה עובר הדין למגרש הראיות לכאורה. עם זאת, מנגנון בקרה זו מוגבל לאור הקביעה כי הוא מיועד רק לטענה לחפות מלאה ולא לטענה כי הראיות מבססות עבירה אחרת. ע"פ 129/87 **מצריני' מדינת ישראל** פ"ד מא(3) 694 (1987).

18. על רקע דברים אלו אין לקבל את המבחן המוצע על ידי הסנגור לפיו על בית המשפט להשתכנע מן הראיות "שלא עולה כל ספק סביר באשר לאשמתו של הנאשם בחומר הראיות הגולמי". ראשית, למבחן זה אין כל אחיזה בלשון החוק. סעיף 15(א1) נוקט בלשון "ראיות לכאורה", כשם שסעיף 21(ב) לחוק המעצרים נוקט בלשון "ראיות לכאורה". הביטוי האמור אינו מתיישב עם המבחן המוצע שבגדרו יש לקבוע "שלא עולה ספק סביר" מהראיות. שנית, נראה כי המבחן האמור אינו מתיישב עם בחינתן של ראיות גולמיות שנעשית בשלב מקדמי, על בסיס ראיות שלא עובדו במסגרת ההליך הפלילי ולא הפכו לראיה מוחלטת.

19. כעולה מן הדברים שהובאו לעיל, יש לבחון את ה"ראיות לכאורה" במובן סעיף 15(א1) לחוק כפי שנבחנות ראיות לכאורה הנדרשות בהליך המעצר עד תום ההליכים. הכללים הנהוגים בבחינת הראיות לכאורה בשלב המעצר ידועים ופורטו בפסיקה עניפה של בית המשפט העליון ואין צורך לחזור עליהם. אציין בקצרה כי "ראיות לכאורה" בהקשרה אמור הן ראיות שלגביהן קיים סיוע בירשעיבודן במהלך המשפט - תוך כדי העברתן בכור ההיתוך שלהן בחקירות, מבחינה קבילותה המשקל - יוביל בסופו של המשפט לביסוס אשמתו של הנאשם מעבר לכל ספק סביר. ראו עניין **זאדה**; בש"פ 2754/14 **צחיק נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 20.5.14); בש"פ 372/14 **נוי נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 27.1.14); בש"פ 8311/13 **אברמוב נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 19.12.13); בש"פ 3526/13 **כיאל נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 27.5.13); בש"פ 635/13 **פלוני נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 25.2.13); בש"פ 6742/11 **אלמכאווי נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 26.9.11).

20. במקרה שלפנינו לא חלק הסנגור על קיומן של ראיות לכאורה לגבי העבירה של החזקת סכין למטרה לא כשרה אך חלק על קיומן של ראיות לכאורה לגבי יתר העבירות. על רקע קביעתי לגבי התקופה המרבית (שתובא בפרק הבא) נראה שלמחלוקת האמורה אין כל נפקות שכן העונש המקסימלי בגין העבירה של החזקת סכין עולה על העונש שלצד יתר העבירות בהן הואשם הנאשם. עם זאת, לא אעצור

את הילוכי כאן ואדון בעיצומן של הטענות.

21. עיינתי בתיק החקירה וסבורני כי קיימות גם קיימות ראיות לכאורה להוכחת אשמת הנאשם בכל העבירות המיוחסות לו. מסקנה זו עולה ממספר ראיות המונחות בתיק החקירה ובראשן הודעותיה של המתלוננת, אחותו של הנאשם.

22. המתלוננת מסרה שתי הודעות. בהודעה שנגבתה סמוך לאחר האירוע, בניידת המשטרה, היא סיפרה כי עלתה לאוטובוס, ראתה את הנאשם יושב באמצע האוטובוס ואז איים עליה שירצח אותה. המתלוננת הלכה לחלק האחורי של האוטובוס אלא שהנאשם ניגש אליה, איים עליה שוב, תפס אותה בצוואר והוציא סכין, שהמתלוננת נתנה את תיאורה המדויק (תיאור שהתאים לסכין שנתפסה אצל המשיב), ואמר לה שידקור אותה. בהודעה נוספת שמסרה המתלוננת ביום 7.7.2015 היא חזרה ותיארה בפירוט את האירוע - תיאור הדומה בעיקרי הדברים לתיאור שמסרה בהודעתה הראשונה. אמנם קיים שוני בחלק מהפרטים שנמסרו אולם אין בכך כדי לשלול את קיומן של ראיות לכאורה או לפגוע בעוצמתן, שכן אין המדובר בפרכות משמעותיות אלא בספק-סתירות. כידוע, בשלבמקדמיה, איןביתהמשפטנדרשלעמודעלמשקלןשלראיותאולקבוע ממציאםבשאלתמהימנותםשלעדיםכפישנעשהבהליךהעיקרי, בש"פ 2607/10 פניאין נגד מדינת ישראל (פורסם בנבו, 9.1.2010).

23. "חיזוק" לגרסת המתלוננת ניתן למצוא בעדותה של האם, הגב' ר פ מיום 8.7.2015, אליה התקשרה המתלוננת בסמוך לאירוע והיא בתורה התקשרה למשטרה. חיזוק נוסף נמצא גם בדברים שצוינו על ידי המתלוננת עת התקשרה למשטרה, ומסרה תיאור כללי של המקרה.

24. הנאשם מסר הודעה ובה הוא מאשר באופן חלקי את האירוע. אין הוא חולק כי נפגש עם אחותו באוטובוס ואין הוא מכחיש כי העיר לה על לבושה. הנאשם אף אינו מכחיש כי בשהותו באוטובוס היו לו סכינים, ולשאלה, במהלך חקירתו, אם הוציא את הסכין עם הידית הכתומה בתוך האוטובוס השיב "הוצאתי לשים אותה בכיס השני אבל לא עשיתי איתה שום דבר, אליה הם ראו אותה והם נבהלו" (שורה 46 להודעה מיום 7.7.2015).

25. אין אני מתעלם מעדותו של נהג האוטובוס, שמסר בחקירתו גרסה בדמות "לא שמעתי לא ראיתי" והכחיש כל אירוע חריג. ברם, לנוכח יתר הראיות בתיק אין אני סבור כי בכוחה של העדות לאיין או אף לכרסם בראיות לכאורה. גרסת הנהג - "לא שמעתי ולא ראיתי" - אינה מתיישבת אפילו עם גרסת הנאשם עצמו שציין כי "באתי [אל הנהג- מ"ע] אמרתי לו לפתוח את הדלת והייתי קצת עצבני, קצת צעקתי אז הוא חשב שאיימתי עליו".

26. הסנגור טען כי מתיק החקירה עולה כי באוטובוס בו התרחשו האירועים היו נוסעים רבים ולא נגבתה

הודעה מאף אחד מהם. אכן, מתיק החקירה עולה כי באוטובוס נסעו נוסעים נוספים ולא ברור מדוע לא נעשו ניסיונות לאתר ולו אחדים מהם; עם זאת, אין בחוסר זה כדי לפגום בראיות הקיימות או להשליך על עוצמתן. השוו בהקשר המעצר עד תום ההליכים: בש"פ 4972/14 ג'בארה נ' מדינת ישראל (פורסם בנו, 22.7.14).

27. לאור הנתונים שהובאו לעיל אני קובע כי קיימות ראיות לכאורה כי שהנאשם ביצע את העבירות בהן הואשם בכתב האישום.

"התקופה המרבית"

28. מחלוקת נוספת בין הצדדים נוגעת להוראת סעיף 15(ד1) לחוק טיפול בחולי נפש הקובע כדלקמן:

"(1) בית משפט לא יקבע בצו לפי סעיפים קטנים (א) או (ב) את תקופת האשפוז או הטיפול המרפאתי, ואולם יורה בצו על תקופת האשפוז או הטיפול המרפאתי המרבית לפי הוראות פסקאות (2) ו-(3) (להלן - תקופת האשפוז או הטיפול המרבית);
(2) תקופת האשפוז או הטיפול המרבית לא תעלה על תקופת המאסר המרבית; לעניין זה, "תקופת המאסר המרבית" -
(א) תקופת המאסר הקבועה בחוק לעבירה כאמור בסעיף קטן (א1) או (ב), לפי העניין;
(ב) היו כמה עבירות כאמור בפסקת משנה (א) - תקופת המאסר הארוכה ביותר מבין תקופות המאסר הקבועות בחוק לאותן עבירות;
(ג) היתה עבירה כאמור בפסקאות משנה (א) או (ב), עבירה שדינה מאסר עולם חובה - 25 שנים"
(3) תקופת האשפוז או הטיפול המרבית תימנה מתחילת האשפוז או מתחילת הטיפול המרפאתי על פי צו בית משפט, לפי העניין; בית המשפט רשאי לקבוע כי תקופת אשפוז לפי סעיף 16 יובאו במניין התקופה האמורה"

29. סעיף 15(ד1) קובע כי בצו שניתן לפי סעיף 15 אין לקבוע את תקופת האשפוז או הטיפול המרפאתי, אולם יש לקבוע תקופת האשפוז או הטיפול המרבית. מהי אותה "תקופה מרבית", כיצד יש לקבוע אותה ומה גדרה - על כך חלוקים הצדדים. לטענת המאשימה, פשיטא התקופה המרבית היא תקופת המאסר המרבית הקבועה לצדה של העבירה בספר העונשין, היא ואין בילתה. לעומתה טוען הסנגור כי אין הדברים כך: התקופה המרבית היא עונש המאסר בפועל שהיה נגזר על הנאשם, לו היה מורשע ובית המשפט היה גוזר את דינו.

30. לשון ההוראה העומדת להכרעה מעוררת מספר קשיים אך דומה כי התחקות אחרי תכליתה מוליך למסקנה כי הדין עם המאשימה. אסביר להלן את עמדתי תוך שאעמוד על תכליותיה הסובייקטיביות והאובייקטיביות של הוראת החוק (על התכליות השונות ואופן בחינתן ראו: בג"ץ 4790/14 **יהדות התורה - אגודת ישראל - דגל התורה נ' השר לשירותי דת** (פורסם בנבו, 19.10.2014).
31. בדיוני ועדת וועדת העבודה, הרווחה והבריאות בהצעת החוק (פרוטוקול מס' 293 מיום 28.7.2015, עמ' 23-27) עולה כי כוונתו של מנסח החוק הייתה ברורה: התקופה המרבית תהא העונש המרבי שניתן להטיל על העבירה כפי שקבוע בספר העונשין. לאמיתו של דבר כוונה זו נלמדת דווקא מההתנגדויות לנוסח החוק המוצע ומהטענה שהועלתה שיש להותיר שיקול דעת בידי בית המשפט לקצוב את תקופת הצו (ראו למשל דברי נציגת הסנגורית הציבורית בעמ' 23), זאת כדי למנוע מצבים קיצוניים בהם על מעשה עבירה לא חמור תיקבע תקופה ארוכה, ולדוגמא הובא המקרה של החזקת כמות קטנה של סמים שהעונש הקבוע לצד העבירה לפי פקודת הסמים המסוכנים הוא 20 שנים.
32. דומה כי לא ניתן להפריז בחשיבותה של קביעת התקופה המרבית נוכח ההסדרים החוקיים הרלוונטיים החלים על תקופת האשפוז או הטיפול המרפאתי. הסדרים אלה קבועים בחוק טיפול בחולי נפש, ועיקרים כי מדי תקופה של ששה חודשים לפחות נערך לגבי נאשם המצוי תחת צו דיון תקופתי על ידי ועדה פסיכיאטרית אשר מוסמכת בין היתר להורות על שחרורו (סעיף 28 לחוק טיפול בחולי נפש או על הפסקת הטיפול) ועל החלטותיה ניתן לערער בפני בית המשפט המחוזי (סעיף 29 לחוק). קיים הסדר גם לכיוון ההפוך, כלומר גם בתום התקופה המרבית ניתן להמשיך ולהורות על אשפוז הנאשם או לחייבו בטיפול מרפאתי בהתאם לסעיף 15 לחוק; אמנם לא בגדרי צו כפוי במסלול הפלילי אלא בצו במסלול האזרחי שמשמעותו המעשית מבחינה חירות הנאשם - דומה (ואיני אני מתעלם מההבדלים בין המסלול הפלילי למסלול האזרחי, ראו בעניין זה בין היתר סעיפים 11, 12 לחוק טיפול בחולי נפש).
33. יש לחזור ולהזכיר כי התקופה המרבית אין משמעותה קביעת משך תקופת האשפוז או הטיפול התרופתי. כהוראת סעיף 15(ד1) לחוק זאת אין לקבוע. אלא שיש לקבוע תקופה מרבית, מעין רף עליון שאין לחצותו. מטרתה של התקופה המרבית היא למנוע מצב בו נאשם המצוי באשפוז או בטיפול תרופתי "ישכח מלב אדם" (פסקה 22 בעניין **פלוני**), ולמנוע מצב בו הופך הצו ל"מאסר עולם בלא אפשרות של חנינה" (פסקה 9 בעניין **פלוני**) ואין הוא בא לסמן את התקופה בה הצו יהיה בתוקף. כפי שצוין בדברי ההסבר להצעת החוק, הוספת ההוראה דנן היתה לאור ההערות שהושמעו בפרשת **פלוני** על רקע המקרה החריג שנדון שם. אם כן, מטרת קביעת התקופה המרבית היא ליצור כלל של מידתיות וסבירות של תקופת האשפוז והטיפול ביחס לעבירה בה הואשם או נדון ולתחום את תקופת האשפוז או הטיפול בגבול עליון.
34. בנוסף לאמור, אין להתעלם מן הקשיים המעשיים שאימוץ גישת הסנגוריה יכול לעורר. משמעות קבלת הגישה כי התקופה המרבית היא תקופת המאסר שהייתה מוטלת על הנאשם לו נגזר דינו, היא כי יש לשמוע טיעונים וראיות לעונש ולהכריע בשאלת העונש הראוי. כידוע בהאדינא קביעת העונש כפופה למספר שלבים כפי שקבוע בסימן א'1 לפרק ו' לחוק העונשין. כדי להגיע לתוצאה עונשית יש לקבוע תחילה מתחם עונש

הולם ולאחר מכן לגזור את העונש, ובתוך כך לבדוק אם יש מקום לסטיה ממתחם העונש לחומרה או לקולא. מלאכה זו כלל אינה פשוטה במקרה רגיל, לא כל שכן כשהיא נעשית על בסיס הנחות תיאורטיות; מה היה נקבע אילו - והכל כאשר קביעת התקופה המרבית ממילא כפופה לביקורת הנעשית על ידי הועדה הפסיכיאטרית ולאפשרות להאריך את תקופת האשפוז או הטיפול הכפוי באמצעות המסלול האזרחי.

קשיים נוספים עשויים להתעורר. למשל, כאשר התוצאה העונשית אינה מחייבת מאסר בפועל אלא רק מאסר מותנה, האם אז לא יוטל צו אשפוז, ומה יקרה אילו העבירה היא קלה אך מצבו הנפשי של הנאשם סוער והסיכון הנשקף ממנו חמור. האם במקרה זה לא יוטל צו אשפוז רק משום שאילו נגזר דינו לא היה מוטל עליו מאסר בפועל.

35. במקרה שלפנינו קבעתי כי קיימות ראיות לכאורה לכך שהנאשם ביצע שלוש עבירות: איומים, תקיפה סתם והחזקת סכין למטרה לא כשרה. על פי הוראת סעיף 15(ד1)(2)(ב) לחוק יש לקבוע את התקופה המרבית לפי תקופת המאסר הארוכה ביותר מבין תקופות המאסר הקבועות בחוק לאותן עבירות. העונש המרבי לצד עבירת החזקת הסכין הוא הארוך ביותר, 5 שנים, ועל כן יש לקבוע את התקופה המרבית לפי עונש זה.

סיכום ותוצאה

36. הנה כי כן, הכללים התקפים לבחינת הראיות לכאורה בהתאם לסעיף 15(א1) לחוק טיפול בחולי נפש, זהים למבחנים הנהוגים בהליך המעצר עד תום ההליכים. יישום מבחנים אלו מלמד כי במקרה שלפנינו ישנן ראיות לכאורה להוכחת העבירות בהן הואשם הנאשם בכתב אישום. עוד מצאתי כי התקופה המרבית במובן סעיף 15 (ד1) לחוק אינה אלא העונש המקסימאלי הקבוע לצד אותה עבירה.

37. לפיכך ניתנות בזה ההוראות הבאות:

בהתאם לסמכותי לפי סעי' 170 לחוק סדר הדין הפלילי, התשמ"ב-1981, אני מורה על הפסקת ההליכים נגד הנאשם.

על יסוד האמור בחוות דעת הפסיכיאטר המחוזי, ולאחר ששוכנעתי כי קיימות ראיות לכאורה לכך שהנאשם עשה את מעשה העבירה בו הואשם בכתב האישום, ניתן בזה צו **אשפוז** לנאשם בהתאם לסמכותי לפי סעי' 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1981.

לפי סעי' 15(ד1) לחוק אני קובע בזאת כי התקופה המרבית לא תעלה על 5 שנים.

המזכירות תכין צו בהתאם לנוסח שבתוספת לחוק ותביאו לחתימתו.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי תוך 45 ימים מהיום.

ניתנה היום, כ"ח אב תשע"ה, 13 אוגוסט 2015, במעמד
הצדדים וב"כ.